

slovnico« tega narečja, »Ravnogorsko frazeologijo« in na koncu tudi ravnogorski »Ače naš«. Čeprav avtor nenehno govori o rovtarskih koreninah in vzporednicah ravnogorskega narečja, obenem opozarja, da se imajo Ravnogorci danes za Hrvate.

Na predstavitvi slovarja so v kulturnem programu sodelovali tudi otroci z recitalom v ravnogorskem narečju, otroški tamburaški ansambel je zaigral več pesmi, najprej Mi se imamo radi, med drugimi pa tudi Jaz pa pojdem na Gorenjsko. Občinstvo so pozdravili podpredsednik občine, nekdanja in sedanja ravnateljica osnovne šole, pa tudi dve narečni literarni ustvarjalki. Ravnateljica je napovedala, da bodo pri pouku jezika še več pozornosti kot doslej namenili domači govorici in tako poskrbeli, da

dediščina, ki so jo prejeli od svojih staršev, še ne bo izginila. Slovar, ki ga je s tolikšno vnemo in spoštovanjem do svojih prednikov sestavil Zvonimir Erjavec, jim bo pri tem v trdno oporo.

Povedati je treba, da je Ravna Gora šele od nedavnega ena od točk *Slovenskega lingvističnega atlasa* (Škofic idr. 2014). Toda da bi si ustvarili celovitejšo podobo o nastanku in razvoju tega slovenskega jezikovnega otoka, bi bile nujno potrebne ne le jezikoslovne, pač pa tudi etnomuzikološke in antropološke raziskave. Čas zanje se neusmiljeno izteka.

Literatura

BLAZNIK, Pavle: O preselitvi loških podložnikov. *Loški razgledi* 26, 1979, 77–89.

ČUJEC - STRES, Helena: *Slovar zatolminskega govora. Od A - O*. Zatolmin: Stres inženiring, 2010.

MAJNARIČ, Nikola: Jedno rovtarsko narječje u Gorskom kotaru. *Južnoslovenski filolog* 17, 1938–1939, 135–149.

RAZPET, Marko: *Kako se reče po cerkljansko*. Cerklje: Občina, 2006.

ŠKOFIC, Jožica idr.: *Slovenski lingvistični atlas. 1. Človek (telo, bolezni, družina)*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2014 (elektronska izdaja).

ŠKRLEP, Dušan: *Slovar poljanskega narečja*. Gorenja vas: Gostilna Poni, 1999.

TOMINEC, Ivan: *Črnovrški dialekt. Kratka monografija in slovar*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1964.

MAJA KORUN HOČEVAR (UR.): Delavnica, polna nereda. Sodobni rokodelci in oblikovalci v Sloveniji; Zavod Lab laar, Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, Ljubljana 2014, 187 str.



Pobudnik izida knjige o sodobnih rokodelcih je skupina sodelavcev Zavoda Lab laar, katerega poslanstvo je spodbujanje sodobnega rokodelstva in združevanje različnih ustvarjalcev ter pomoč pri večji prepoznavnosti. S tem namenom so se lotili tudi predstavitev triinšestdesetih že uveljavljenih rokodelcev, ki s svojim umetniškim talentom in spretnimi rokami ustvarjajo zanimive kreacije in jih seveda nato skušajo čim boljše in čim več prodati. To so ustvarjalci,

ki pri svojem delu iščejo lasten izraz in po večini presegajo tradicionalne in že uhojene poti nekdanjih rokodelcev in rokodelcev, ki še danes sledijo tradicionalnim načinom in oblikam izdelave. V marsičem jih lahko tudi presegajo, saj združujejo uporabnost izdelkov s sodobno estetiko, ki je današnjemu človeku precej bližja, pri čemer pa ne gre za negativen odnos do dediščine, saj jo, če jo poznajo in se z njo identificirajo, lahko spretno vključujejo v svoje izdelke, jo nadgrajujejo ali ustvarjajo povsem na novo.

V svetu (najbolj znan primer je Skandinavija) postaja rokodelstvo vse pomembnejše in poznana gospodarska dejavnost, v očeh uporabnikov pa zaželeno vrednota. Uporabniki izdelke kupujejo zato, ker so narejeni ročno, so funkcionalni in estetsko dognani, so delo poznanih avtorjev, so iz kakovostnih, domačih materialov ipd. Tudi v Sloveniji že imamo nastavke, ki bi jih bilo treba le pognati, da bi lahko prispevali k splošnejši uveljavljenosti kakovostnega domačega rokodelstva. Ne pozabimo, da že več kot desetletje v več krajih v Sloveniji delujejo rokodelski centri, ki imajo lahko izjemno pomembno vlogo pri promociji in prenosu rokodelskih znanj in veščin. Tudi

to je način za sooblikovanje lokalne in nacionalne identitete in prepoznavnosti.

Knjiga ima tri uvodnike, ki pojasnjujejo današnje okoliščine, v katerih se odvijajo rokodelske dejavnosti, med njimi je tudi besedilo s pregledom razvoja rokodelstva in vizijami za njegov razvoj spod peresa Janeza Bogataja. Osrednji del je namenjen portretom rokodelcev in ga je pripravila Valentina Vovk. Očitno je, da se ji je posrečilo navezati z vsakim od rokodelcev domačen stik in jih predstaviti z veliko mero iskrenosti, spodbudnih besed, poudariti njihove največje dosežke in najbolj poznane izdelke, skratka, predstaviti o vsakem posebej splošen in poseben vtis. Pri tem so v pomoč tudi zanimive in povedne fotografije Maja Pavčka. Namen knjige tako ni le predstavitev unikatnih ali maloserijskih izdelkov sodobnih rokodelcev, temveč so v ospredje postavljeni prav rokodelci sami, njihovo življenjsko in delovno okolje, njihov odnos do ustvarjanja in naposled tudi pomisleki in težave. To so realnosti, ki jih ob taki poti zagotovo čakajo, z vsem se morajo spopadati sami, saj je, sistemsko gledano, zanje slabo poskrbljeno. Ena glavnih težav je trženje izdelkov. Ta namreč največkrat terja od izdeloval-

* Barbara Sosič, univ. dipl. etnol., kustosinja, vodja oddelka za dokumentacijo Slovenskega etnografskega muzeja. 1000 Ljubljana, Metelkova 2, barbara.sosic@etno-muzej.si.

cev, predvsem od tistih, ki se preživljajo le z rokodelstvom, in to zanje ni le konjiček, dosti truda in časa, ki bi ga ob boljši skupni organiziranosti in podpori resornih ustanov lahko porabili za ustvarjanje. Sodelovanje na sejmi doma in v tujini, komisijska prodaja po trgovinah, prodaja v lastnih delavnicah in trgovinah, vse je povezano s stroški. In ko sledi izračun, včasih ne ostane nič. Vsekakor je njihova eksistenca dostikrat negotova in najverjetneje jih le ustvarjalnost žene, da vztrajajo in se jim pogosto z domiselnostjo in uveljavitvijo izdelkov na koncu le posreči.

Pojavljanje rokodelskih izdelkov na sejmi ali v trgovinah dodaja vrednost kakovostni ponudbi ter prispeva k pisanosti in poznanju rokodelstva v našem okolju ter nagrajuje tudi turiste, ki prihajajo v Slovenijo vse množičneje.

Čeprav marsikdo nerad sliši, da je rokodelc, in svoje delo dojema kot umetniško, pa je izraz za to dejavnost zelo primeren. Rokodelec je po drugi svetovni vojni žal veljal za nazadnjaškega, a zdaj je čas, da se uveljavi kot povsem aktualen – kakor je že bil in kakor je to v svetovnih jezikih.

Je namreč spreten ustvarjalec, ki zna večje ročno in tudi s pomočjo orodij načrtovati in ustvarjati izvirne in funkcionalne, estetske izdelke, tehnološko preproste ali zahtevne. Spodbudno je, da rokodelci materiale in zamisli za izdelke najpogosteje iščejo v svojem kulturnem in naravnem okolju, uporabljajo pa tudi materiale, ki jih lahko ustvarjalno reciklirajo. V knjigi so tako predstavljeni rokodelke in rokodelci, ki iz najrazličnejših materialov izdelujejo nakit, oblačila in obutev, ki so različno oblikovani in v različnih tehnikah, modne dodatke, kot so torbe, torbice in denarnice, kaligrafske in klasično tiskane izdelke, poslikavajo posode in druge predmete, tiskajo na blago, izdelujejo uporabno in dekorativno keramiko, svetilke, vežejo knjige, ustvarjajo plakate, reklame in vsakršne vzorce, črke vseh vrst, lesen pribor in piščali, naravna mila, duhovite igrače, pletene in kvačkane uporabne izdelke, izdelke iz pleksistekla, reciklirajo najrazličnejše materiale v uporabne in zanimive izdelke, oblikujejo unikatno in naravno notranjo opremo, narišejo domiselne knjižne in druge ilustracije, izdelujejo mozaike. Čeprav so ljudem taki

izdelki všeč, pa žal v zadnjem času precej pada naša kupna moč. Dobro zvenijo tudi domiselna imena blagovnih znamk, pod katerimi rokodelci prodajajo svoje izdelke (npr. Fensišmensi, Milo za drago, Tri lukne, tipoRenesansa, Smetumet, Tejaideja, Zelolepo, Soba z razgledom in podobno). Merilo za predstavitev so bili torej že uveljavljeni ustvarjalci, ki so v javnosti poznani z umetniških sejmov, umetniških spletnih trgovin in osebnih predstavitev na Facebooku in blogih, ki so nemalokrat tudi prodajalna z zelo izvirnimi prispevki.

Ustvarjalnim ljudem roke redko mirujejo, iščejo namreč poti, da svoje zamisli spravijo v življenje – jih izdelajo. V časih, ko sta skoraj že propadalo gospodarstvo in industrija nemi za prošnje za službe umetniško usmerjenih ljudi, jim ne preostane nič drugega, kakor da se prepustijo svoji nadarjenosti in domisljam. Takih ustvarjalcev je v Sloveniji prav gotovo še dosti več, kakor jih je predstavila *Delavnica, polna nereda*, in lahko le upamo, da si bodo tudi ti kdaj zaslužili predstavitev v takšni ali podobni knjigi.

DUŠKA KNEŽEVIĆ HOČEVAR: *Etnografija medgeneracijskih odnosov. Dom in delo na kmetijah skozi življenjske pripovedi*; Založba ZRC, ZRC SAZU, Ljubljana 2013, 245 str.



Antropološko delo Duške Knežević Hočevar *Etnografija medgeneracijskih odnosov. Dom in delo na kmetijah skozi življenjske pripovedi* je rezultat nekajletnega načrtnega raziskovanja medgeneracijskih odnosov v kmečkih družinah v času, ko se kmečko prebivalstvo spoprijema z demografskimi, socialnimi in gospodarskimi problemi, kot so staranje prebivalstva, oskrba ostarelih, odhajanje mladih s kmetij, neizkoriščene obdelovalne površine in druge gospodarske možnosti razvoja na podeželju. Razprava je nastala v času vpeljeve »kmetijskih« ukrepov, ki naj bi spodbudili gospodarje kmetij k pravočasni predaji kmetij otrokom, tako imenovani/-emu mladi/-emu prevzemnici/-ku, s čimer bi kmetijstvo ponovno zaživelo, postalo konkurenčnejše in za mlade poklicno zanimivejše. Raz-

prava je sestavljena iz dveh delov. Prvi je teoretični: v njem avtorica pokaže na moč socialne antropologije, da na podlagi klasičnega aparata demografske in historične antropologije ter socialne gerontologije ponazori razumevanje medgeneracijskega pretoka blaginje. Pri tem pa se osredini posebej na razprave, ki obravnavajo modele solidarnosti in ambivalence med družinskimi člani. Drugi del razprave je etnografski, tj. študija na podlagi terenske raziskave, s poudarkom na življenjskih pripovedih odraslih članov izbranih kmečkih večgeneracijskih družin o njihovem doživljanju odnosov med generacijami. Z njimi pa tudi preverja rezultate predhodne raziskave v soavtorstvu z Majdo Černič Istenič (2010), *Dom in delo na kmetijah. Raziskava odnosov med generacijami in spoloma*.

* Doc. dr. Irena Rožman, univ. dipl. etnol. in kult. antropol., znanstvena sodelavka, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije in Znanstveno-raziskovalno središče Koper. 6000 Koper, Titov trg 5, irena.rozman@guest.arnes.si.